

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงอธิบาย (explanatory research) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ และปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะของผู้จัดการ หน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดสงขลา อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การบริหารจัดการ ประสบการณ์การฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ ลักษณะของหน่วยบริการปฐมภูมิ และบรรยากาศองค์การด้านความอบอุ่นและการสนับสนุนของหน่วยบริการปฐมภูมิ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิจากหน่วยบริการปฐมภูมิในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิกับสำนักประกันสุขภาพจังหวัดสงขลา จำนวน 200 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา, 2547)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ ได้แก่หัวหน้าสถานีอนามัย หัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิในโรงพยาบาล หัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิของโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่นอกโรงพยาบาล สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิกับสำนักประกันสุขภาพจังหวัดสงขลา กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากประชากรจำนวน 200 คน จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน ในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ซึ่งจากข้อตกลงการใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ทำให้สมการทำนายของการวิเคราะห์การถดถอยพหุมีความถูกต้อง ต้องใช้ตัวอย่างเริ่มต้นจำนวน 15 ตัวอย่างต่อ 1 ตัวแปรอิสระ (Steven, 2002) ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้อย่างน้อยจึงควรเท่ากับ 90 ตัวอย่าง ดังนั้นขนาดตัวอย่าง 132 ตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน จึงเพียงพอตามข้อตกลงการใช้สถิติดังกล่าว การสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (systematic random sampling) โดยการ นำรายชื่อผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ มาจัดเรียงลำดับตามอักษร คำนวณช่วงการสุ่มจากสูตร $k = N/n$ (จิราพร, 2547) ได้ช่วงการสุ่มเท่ากับ 2 คน สุ่มเลขเริ่มต้นจากตารางเลขสุ่ม แล้วสุ่มไปตามช่วงการสุ่มจนครบตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากสมรรถนะนักบริหารของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548) และจากการทบทวนเอกสาร แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สูงสุด ประสบการณ์การทำงานตั้งแต่เริ่มรับราชการ ประสบการณ์การบริหารจัดการหน่วยบริการ ปฐมภูมิ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารจัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ ลักษณะของหน่วยบริการปฐมภูมิ การแบ่งพื้นที่และประชากรรับผิดชอบ จำนวนผู้รับบริการเฉลี่ยต่อวัน จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานจริง รวม 11 ข้อ คำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ และมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดให้เติมในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามบรรยายการสังเกตด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน จำนวน 8 ข้อ คำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิโดยให้ผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิรายงานตนเองแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ 9 ข้อ ด้านการวางกลยุทธ์ 7 ข้อ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 7 ข้อ ด้านการควบคุมตนเอง 5 ข้อ และด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้อื่น 8 ข้อ รวม 36 ข้อ คำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 4 ระดับ โดยแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 4 หมายถึง ข้อความในประโยคนั้น มีสมรรถนะในระดับมากที่สุด
- 3 หมายถึง ข้อความในประโยคนั้น มีสมรรถนะในระดับมาก
- 2 หมายถึง ข้อความในประโยคนั้น มีสมรรถนะในระดับปานกลาง
- 1 หมายถึง ข้อความในประโยคนั้น มีสมรรถนะในระดับน้อย

เกณฑ์การแปลผลระดับสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ

เกณฑ์การแปลผลระดับสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ แบ่งช่วงการแปลผลตามหลักการของการแบ่งอันตรภาคชั้น (class interval) โดยใช้หลัก ค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดแล้วหารด้วยจำนวนช่วงหรือระดับที่ต้องการแปลผล (วิเชียร, 2538) จึงได้เกณฑ์การแปลผลดังนี้

- 1.00 - 1.75 แปลผลเป็น สมรรถนะอยู่ในระดับน้อย
- 1.76 - 2.51 แปลผลเป็น สมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง
- 2.52 - 3.27 แปลผลเป็น สมรรถนะอยู่ในระดับมาก
- 3.28 - 4.00 แปลผลเป็น สมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบด้านความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา แล้วคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ของแบบสอบถามในส่วนสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ ตามสูตร (Waltz, Strickland & Lenz, 1991)

$$CVI = \frac{\text{จำนวนข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าค่อนข้างสอดคล้อง/สอดคล้อง}}{\text{จำนวนข้อคำถามทั้งหมด}}$$

จากการคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาตามสูตรดังกล่าว ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามส่วนสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ เท่ากับ 0.96

2. การหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขความตรงของเนื้อหาแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดสงขลา ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากการสุ่มอย่างเป็นระบบจากการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 15 ราย นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยกำหนดค่าระดับความเที่ยงที่สามารถยอมรับได้ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (Polit & Hungler, 1999) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 คือ แบบสอบถามสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ รายด้าน ได้แก่ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการวางกลยุทธ์ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้อื่น เท่ากับ 0.89, 0.92, 0.90, 0.91, 0.92 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ของแบบสอบถามสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ทำหนังสือผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการและคณะกรรมการจริยธรรมถึงคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุมัติเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 นำหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสงขลา สาธารณสุขอำเภอ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่มีกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นตอนการ

2.1 มอบแบบสอบถามให้ผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ ในวันประชุมประจำเดือนของแต่ละอำเภอ ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทราบว่าในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัยโดยการคำนึงถึงศักดิ์ศรีและสิทธิความเป็นมนุษย์ คือการดูแลปกป้องสิทธิประโยชน์ การรักษาความลับ และการได้รับความยินยอมจากผู้เข้าร่วมวิจัย ไม่มีการนำเสนอข้อมูลโดยใช้ชื่อของผู้ให้ข้อมูล ชี้แจงการทำแบบสอบถาม และขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถาม พร้อมทั้งชี้แจงถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.2 กำหนดส่งแบบสอบถามคืนสำนักงานสาธารณสุขอำเภอภายใน 2 สัปดาห์ โดยมีผู้รับผิดชอบคือผู้ช่วยวิจัยในแต่ละอำเภอเป็นผู้รวบรวมแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัย ซึ่งผู้ช่วยวิจัยได้รับการฝึกการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากผู้วิจัย โดยการชี้แจงโครงการวิจัย วิธีการทำแบบสอบถาม อธิบายรายละเอียดของแต่ละข้อคำถามของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเข้าใจของผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบสอบถาม โดยการใช้คำถามย้อนกลับและอธิบายจนแน่ใจว่าผู้ช่วยวิจัยเข้าใจแบบสอบถามเป็นอย่างดี และผู้วิจัยได้เน้นย้ำให้ผู้ช่วยวิจัยได้ตระหนักถึงจรรยาบรรณของนักวิจัย

2.3 แบบสอบถามที่ไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยดำเนินการติดตามอีกครั้ง และไปปรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

2.4 หลังจากได้รับแบบสอบถามคืนผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่าน คณะกรรมการจริยธรรมคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยมีการคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การให้ความยินยอมและการดูแลปกป้องสิทธิประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยการแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์การวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบอย่างชัดเจนว่าการให้ข้อมูลไม่มีผลกระทบใดๆต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งทางร่างกาย จิตใจ ตลอดจนการปฏิบัติงาน และสามารถที่จะปฏิเสธหรือยุติจากการเป็นกลุ่มตัวอย่างได้หากไม่พร้อม โดยไม่มีผลกระทบใดๆต่อกลุ่มตัวอย่าง

2. การรักษาความลับโดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าในการเก็บรวบรวมข้อมูล การรายงานผลการวิจัย ตลอดจนการนำเสนอผลการวิจัย จะไม่มีชื่อหรือรายละเอียดที่จะเป็นการเปิดเผยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และผลการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวม

3. ความซื่อสัตย์ต่อกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลตามข้อเท็จจริง จากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง รายงานผลการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยโดยไม่บิดเบือนข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) คือการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ส่วนระดับคะแนนสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ ได้หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอ้างอิง (inferential statistic) โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะของผู้จัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดสงขลา อันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การบริหารจัดการ ประสบการณ์การฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการหน่วยบริการปฐมภูมิ ลักษณะของหน่วยบริการปฐมภูมิ บรรยากาศองค์การด้านความอบอุ่นและการสนับสนุนของหน่วยบริการปฐมภูมิ